
Jak se znakuje COVID-19? Tlumočníci FF UK pomáhají neslyšícím

Jak se znakuje COVID-19? Tlumočníci FF UK pomáhají neslyšícím

Česká republika se vinou šíření koronavirové infekce ocitla v nouzovém stavu a plnohodnotný přístup k informacím potřebují všichni občané včetně neslyšících. „Nejvýraznější je nyní samozřejmě – po značném nátlaku neslyšících – poptávka po tlumočení v médiích či ve vládních organizacích,“ říká expertka Naďa Hynková Dingová, interní tlumočnice Ústavu jazyků a komunikace neslyšících Filozofické fakulty UK (FF UK).

Jaká je v době koronavirové krize poptávka po tlumočení znakového jazyka?

Poptávka po tlumočení českého znakového jazyka je obecně velmi vysoká, tlumočnicků je opravdu málo. Ani v současné době to není jinak. Poptávka nadále mnohonásobně převyšuje personální kapacity. Musí se pokrývat běžný „provoz“, tedy tlumočení, která vyplývají z naší „základní“ náplně práce. Musíme se jako součást týmu pedagogů a tlumočnicků Ústavu jazyků a komunikace neslyšících FF UK aktivně zasazovat o pokud možno plynulý chod vysokoškolského studia. Studenti i v tomto období plném opatření stále plní své studijní povinnosti a akademici plní své akademické povinnosti. Chod filozofické fakulty se nazastavil... Jen se přesunul do jiného prostředí.

K tomu je navíc nutné být v pohotovosti pro tlumočení aktuálních situací: jsou to plejády opatření, konzultací ohledně mimořádné situace a pravděpodobně se budou přidávat další.

Co tato krize a karanténa znamená konkrétně pro vaše tlumočení?

Tlumočí se na dálku s využitím moderních technologií. Existují různé komunikační nástroje, které umožňují zasílání videí se záznamem českého znakového jazyka či komunikaci přímo on-line ve znakovém jazyce. Zároveň přibývá situací, které si vyžadují intenzivnější zveřejňování informací. Je jich takové množství a jsou nám zasílány v takové frekvenci, že i pro slyšícího Čecha, rodilého mluvčího češtiny znalého systému, je orientace v textech a jejich pochopení více než náročná. Z toho důvodu je zásadní, abychom přispěli k překladu všech alespoň zásadních sdělení vydaných vedením univerzity, fakulty či ústavu do jazyka preferovaného českými neslyšícími, to jest do českého znakového jazyka. Plnohodnotný přístup k informacím musí mít všichni členové akademické obce.

Kéž by to tak mohlo platit i mimo naše prostředí! Nejvýraznější je nyní samozřejmě – po značném nátlaku neslyšících – poptávka po tlumočení v médiích či ve vládních organizacích. Včasné informace ve srozumitelné podobě směřované ke všem obyvatelům České republiky mohou zásadně přispět k lepšímu a bezpečnějšímu překlenutí nouzového stavu.

Předpokládám, že máte doslova „plné ruce práce“ a řada vašich absolventů i kolegů pomáhá v ČT i dalších televizích. Kde ještě?

Kolegyně tlumočnice a kolegové tlumočníci působí v nejrůznějších oblastech. Pomáhají tlumočit pro organizace, spolky a zájmová sdružení; alespoň na dálku. Pro mnoho neslyšících je omezení volného pohybu a zákaz sdružování velmi zásadní. Zvláště, pokud pravidelné setkávání jednou týdně – například v klubu neslyšících žen nebo v klubu seniorů – byla jednou z neefektivnějších bezbariérových možností sdílení osobních zkušeností a aktuálních informací. Velká pozornost je upoutána na média, tedy na televizi, internetová vysílání i takzvané vlogy (videoblogy).

Je výborné, že se neslyšícím kolegům podařilo „vybojovat“ tlumočené konference. Nicméně z praxe víme, že informační propast mezi slyšící většinou a neslyšící menšinou je nadále obrovská. Aniž bychom si to my slyšící lidé uvědomovali, jsme pod palbou informací na každém kroku, přijímáme je bez větší snahy, automaticky. Přichází k nám samy od sebe ve srozumitelné podobě. Dokonce si z nich můžeme vybírat, můžeme je filtrovat.

To musí být velký rozdíl oproti neslyšícím občanům.

Ano, neslyšící stále přes veškerou naši snahu dostávají obecně jen minimum informací ve srozumitelné podobě. Celkově chybí systém v zajišťování tlumočení například v řadě médií. Někde tlumočení je, jinde není. Neslyšící velmi často propásnou tlumočené vysílání, protože není dostatečně avizované. Není součástí nějakého pravidelného vysílání.

Pokud je potom takový pořad vložen do archívu, už je bez tlumočení. To je pro nás nepochopitelné. Jsme přesvědčeni, že se jedná jen o technický problém. Nyní je možná vhodná příležitost uvědomit si tyto nedostatky, vidět je z hlediska důsledků, které mohou mít v určité vyhocené situaci, tento systém nastavit a pokračovat v něm i do budoucna. Jednoduše ho neopustit, až se oklepeme z této situace...

Jsou ještě jiné oblasti pro tlumočení, které jsme zatím nevzpomněli?

Nelze také opomenout, že stále funguje lékařská péče a tlumočení v komunitní oblasti musí fungovat dál, i když třeba během krize v redukované míře. Tento typ tlumočení není doceněn. Tlumočníci přes veškeré obavy jsou k dispozici potřebným – na úrovni lékařů či sociálních pracovníků. Mnoho tlumočnicků je též zapojeno do dobrovolnických programů.

Jak se prosím znakuje „koronavirus“ a „COVID-19“?

V souvislosti se znakovou zásobou českého znakového jazyka je nevhodnější odkázat například na facebookovou stránku [Zpráv v českém znakovém jazyce](#). Tam neslyšící editoři, tlumočníci a moderátoři pravidelně zveřejňují informace o aktuálních tématech, a to právě i v souvislosti s tvorbou a vývojem nové znakové zásoby. Najdeme tam také vámi poptávané znaky alespoň v 2D a produkované rodilými mluvčími.

Kolik lidí tyto informace v Česku „čte“?

Je nutné si uvědomit, že neexistuje žádná evidence neslyšících osob preferujících český znakový jazyk. Jedná se o více či méně fundované odhady... Na základě nich se uvádí, že v populaci je přibližně jedno procento lidí s „postižením sluchu“. Do této skupiny se však řadí kupříkladu i senioři se stařeckou nedoslýchavostí. Ohledně osob, které se narodily jakožto neslyšící a pro svou komunikaci upřednostňují český znakový jazyk, se objevují číselné údaje od sedmi do čtyřiceti tisíc osob. Je pochopitelné, že vás napadne logická otázka „Kolik těchto lidí asi u nás je?“, ale v důsledku se asi nic nemění na zodpovědnosti v přístupu k těmto lidem. Ať jich je reálně sedm nebo čtyřicet tisíc, jsou to členové naší společnosti a měli by mít důstojné postavení. Zprostředkovávat informace má smysl i pro každého jednotlivce.

- Film od konce 19. století do konce 20. let 20. století
 - Film jako umění - era němého filmu
 - Film jako nástroj pro zachycení a uchování znakového jazyka
 - Nástup zvuku
- Film a neslyšící po roce 1927
 - Bohem zapomenutí děti (Children of a Lesser God, 1976)
 - Kamen (Pleňka, 2014)

Rozumím. A kolik profesionálních tlumočnicků v zemi působí?

V otázce tlumočnicků jsou čísla podobně nejasná. Bohužel – přes mnohé snahy tlumočnicků i profesní organizace – stále v České republice neexistuje registr tlumočnicků; na rozdíl od některých jiných vyspělých zemí. V případě čísel se tedy opět jedná pouze o kvalifikované odhady. V České republice tak víme přibližně o stovce tlumočnicků znakového jazyka. Pokud si to ovšem spojíte s čísly ohledně počtu neslyšících, vyjde až děsivý poměr.

- [Článek v kladenském Deníku o nedostatku tlumočnicků do znakového jazyka](#)

A kolik z nich, odhadem, vystudovalo na FF UK?

Od roku 1998 existuje na FF UK bakalářský i magisterský obor [Čeština v komunikaci neslyšících](#), anglicky Deaf Studies a od letošního října bude bakalářský obor přejmenován na Jazyky a komunikace neslyšících/Deaf Studies. Od roku 2013 obor garantuje samostatný Ústav jazyků a komunikace neslyšících, na němž jsou v rámci oboru vzdělávání i (slyšící a neslyšící) tlumočníci a překladatelé mezi češtinou a českým znakovým jazykem. K vaší otázce konkrétněji: dosud jich z

řad našich studentů vyšlo do praxe několik desítek. Mezi našimi studenty, absolventy a členy ústavu jsou už přes 21 let slyšící i neslyšící kolegové, uživatelé znakového jazyka a tak dále. Neslyšící i slyšící kolegové jsou samozřejmě i mezi aktivními tlumočníky a překladateli – vlastně většina z aktivních tlumočnicků a překladatelů jsou primárně absolventy našeho oboru.

Co mají udělat další zájemci o studium, kdy a kam se mají hlásit?

Tlumočnickem či překladatelem v jazykové kombinaci čeština-český znakový jazyk se může stát každý student bakalářského oboru Jazyky a komunikace neslyšících. Pak se jím může samozřejmě stát každý student navazujícího magisterského studia oboru/programu Čeština v komunikaci neslyšících. Doplňme, že tlumočnický modul není jen něco „drobného“ navíc k základnímu studiu. Znamená to, že student si vlastně k základním společným předmětům volí svou specializaci. A v té se jen tlumočení a překladu věnuje osmnáct vyučovacích hodin týdně (tedy 18 x 13 týdnů semestru, což je 234 hodin) plus čtyři týdny praxe v rozsahu 120 hodin). K tomu je ale nutno připočítat všechny výše zmíněné povinné předměty, které studenta na kvalifikované tlumočení a překlad připravují. Ideálním řešením je tedy přihlásit se do oboru na našem ústavu.

Kromě tohoto cíleného studia je možné studovat český znakový jazyk v organizacích neslyšících. Neocenitelným celoživotním vzděláváním je aktivní účast na komunitním životě českých neslyšících. Se všemi interesovanými a jmenovanými organizacemi a spolky náš ústav aktivně spolupracuje.

Mgr. Nad'a Hynková Dingová, PhD.

Působí v Ústavu jazyků a komunikace neslyšících FF UK. Zabývá se odborně problematikou tlumočení a překladu českého znakového jazyka, vede profesní přípravu tlumočnicků a léta sama tlumočí v nejrůznějších sférách (médiu, soudní tlumočení, odborné konference aj.). Dlouhodobě se věnuje tlumočení divadla Neslyšících, tlumočí divadelní inscenace i hudbu (Divadlo Kampa, Divadlo Lávka aj.), např. představení Jaroslava Duška Čtyři dohody a Pátá dohoda a muzikál Kdyby tisíc klarinetů. Připravovala také scénáře televizních pořadů o Neslyšících.